

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ändrad vallagstiftning

1998-99

1997-98

1995-96

nr 4

FR nr 28

HM 20

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Förslaget innehåller två huvudsakliga ändringar i landskapslagen om lagtingsval och kommunalval. Sättet att uppgöra förteckningarna över de röstberättigade förenklas och moderniseras genom övergång till ett s.k. rösträttsregister som är ADB-baserat och som ersätter de hittillsvarande basförteckningarna. Systemet motsvarar vad som gäller i de riksomfattande valen. Övergången till rösträttsregister förutsätter samverkan mellan landskaps- och riksmyndigheterna. Det tidigare förfarandet med granskning av basförteckningarna upphör och uppgiften att avgöra rättelseyrkanden i rösträttsregistret påförs centralnämnden för lagtingsval. Förslaget innebär att de kommunala centralnämnderna avlyfts vissa uppgifter.

Som en följd av att ett ADB-baserat rösträttsregister införs kan tidtabellen för valförberedelserna komprimeras.

Den andra väsentliga ändringen är att etablerade politiska föreningar ges rätt att nominera kandidater i lagtingsvalet utan att bilda valmansföreningar. Förslaget baserar sig på en hemställan från lagtinget.

I övrigt föreslås ett antal ändringar av i huvudsak teknisk eller förtydligande natur. Många av ändringarna följer av övergången till systemet med ett rösträttsregister.

I framställningen ingår även förslag till vissa ändringar i landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar som motsvarar ändringarna i vallagstiftningen.

Motionärernas förslag

I vtm Sune Erikssons m.fl. hemställningsmotion nr 20/1995-96 föreslås att lagtinget hemställer om ändringar i vallagstiftningen så att registrerade föreningar som verkar för politiska syften i landskapet och under vars namn kandidater invalts i lagtinget vid senast förrättade val får rätt att uppställa kandidater och bilda valförbund utan att bilda valmansföreningar.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att landskapsstyrelsens framställning antas med vissa mindre ändringar av främst lagteknisk eller språklig natur. Utskottet föreslår dessutom att förtidsröstningstiden skulle inledas den femtonde dagen före valen och därmed förlängas med fyra dagar jämfört med landskapsstyrelsens förslag.

Hemställningsmotionen föreslås förkastad eftersom dess syften förverkligas genom landskapsstyrelsens förslag.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Landskapsstyrelsens framställning innehåller två väsentliga ändringsförslag, övergången till ett system med ett rösträttsregister och möjlighet för etablerade politiska föreningar att nominera kandidater i lagtingsvalet. Det föreslagna rösträttsregistret innebär samtidigt att valtids Tabellen i flera avseenden kan effektiveras och förkortas. I övrigt konstaterar utskottet att framställningen närmast innehåller olika tekniska ändringsförslag eller tillägg. Vissa av dessa förslag baserar sig på erfarenheterna från tidigare val eller följer av målsättningen om att förfarandet i de landskapsomfattande respektive de riksomfattande valen skall vara likartade där så är möjligt.

Ett rösträttsregister har redan tillämpats vid valet år 1996 av medlemmar i Europaparlamentet. Genom datateknikens utveckling har det blivit möjligt att förenkla och rationalisera de förberedelser som sammanhänger med uppgörande av en förteckning över de röstberättigade. Samtidigt finns möjligheter att förkorta de olika tidsfristerna. Det är enligt utskottet ändamålsenligt både ur väljarnas och valmyndigheternas synvinkel att systemet är så likartat som möjligt i de olika val som förrättas. Utskottet finner det motiverat av praktiska skäl att landskapsstyrelsen, på det sätt som föreslås i framställningen, till vissa delar samverkar med berörda riksmyndigheter i fråga om upprättande, underhåll och skötsel av rösträttsregistret. Utskottet har erfarit att landskapsstyrelsen och justitieministeriet har berett ett förslag till överenskommelseförordning som närmare reglerar uppgiftsfördelningen.

Utskottet omfattar förslaget att centralnämnden för lagtingsval framdeles skulle handlägga ärenden om yrkanden på rättelser i rösträttsregistret. Förslaget tillgodoser praktiska och principiella synpunkter och tryggar rättsskyddet.

Utskottet betonar vikten av samverkan mellan landskapsstyrelsen och Posten på Åland så att direktkontakt till rösträttsregistret vid förtidsröstningen finns på så många av postens kontor som det är möjligt, vilket betydligt skulle underlätta valmyndigheternas arbete.

Utskottet understryker också vikten av att landskapsstyrelsen anslår tillräckliga resurser för förberedelse, test och genomförande av rösträttsregistret.

Lagtinget hemställde i april 1995 om åtgärder så att verksamma politiska organisationer ges möjlighet att nominera kandidater oberoende av bestämmelserna om valmansföreningar. I sitt betänkande nr 5/1994-95 ansåg lagutskottet att nuvarande vallagstiftning kunde kompletteras med bestämmelser som medger att politiska organisationer som redan har företrädare i lagtinget direkt skulle kunna nominera kandidater i det kommande valet. Utskottet finner att landskapsstyrelsens förslag syftar till att beakta både möjligheten att underlätta nomineringsproceduren för etablerade politiska föreningar och de krav på vissa former och rättssäkerhet som nomineringsförfarandet ställer.

Utskottet finner sålunda landskapsstyrelsens förslag såväl motiverade som ändamålsenliga och föreslår att lagförslaget antas med i huvudsak endast vissa mindre ändringar av teknisk eller språklig natur.

I ett avseende föreslår utskottet en ändring av saklig natur. Enligt landskapsstyrelsens förslag förkortas förtidsröstningstiden till sju dagar, varvid förtidsröstningen inleds den elfte dagen före valen och avslutas den femte dagen före valen. Enligt gällande lag påbörjas förtidsröstningen den nittonde dagen före valen och avslutas den sjätte dagen före valen. Utskottet konstaterar att andelen studerande utanför Åland, färjanställda och liknande grupper är relativt stor bland de åländska väljarna. Förtidsröstningen i de landskapsomfattande valen är heller inte lika utvecklad som i de riksomfattande valen, där förtidsröstning kan ske på postanstalterna i hela landet och på beskickningar och konsulat utomlands. Utskottet föreslår därför att förtidsröstningstiden förlängs med fyra dagar så att den inleds den femtonde dagen före valen, vilken infaller på en lördag. På detta sätt kommer det att bli möjligt att rösta på posten under två lördagar före valen. Förslaget ökar i någon mån kostnaderna för förtidsröstningen i jämförelse med landskapsstyrelsens förslag. Totalt sett minskar dock kostnaderna eftersom förtidsröstningen ändå blir kortare än den hittills varit.

Förslaget om förlängd förtidsröstningstid medför att tidtabellen för inlämnande av rättelseyrkanden beträffande rösträttsregistret och för behandling av dem samt tiden för när rösträttsregistret vinner laga kraft måste justeras något. Utskottet föreslår att tiden för inlämnande av rättelseyrkande förkortas med en dag samt att handläggningstiden i centralnämnden för lagtingsval av rättelseyrkanden förkortas med fyra dagar. Enligt utskottets åsikt är förändringarna inte så omfattande att de har någon nämnvärd inverkan på vare sig rättssäkerheten eller myndigheternas arbetsförutsättningar. Antalet yrkanden på rättelser kan, enligt vad utskottet erfarit, på basis av tidigare erfarenheter inte förväntas

bli så stort att den förkortade tidtabellen skulle innebära några problem.

Utskottet konstaterar att lagförslaget i lagtekniskt avseende är mycket omfattande på grund av det stora antalet ändrade paragrafer. Utskottet utgår dock från att landskapsstyrelsen i god tid före valen publicerar vallagstiftningen i dess gällande lydelse. Utskottet konstaterar samtidigt att vallagens struktur, på grund av de många ändringar lagen genomgått under årens lopp, börjar bli svåröverskådlig och att lagtexten även skulle förtjäna en språklig översyn. Det finns därför skäl att på grund av erfarenheterna från de kommande valen överväga en totalreform av vallagstiftningen.

Detaljmotivering

1. Landskapslag om ändring av landskapslagen om lagtingsval och kommunalval

2 § På flera ställen i lagtexten används uttrycket Ålands förvaltningsdomstols "utslag". Utskottet föreslår att uttrycket på de ställen där det förekommer utbyts mot det numera vedertagna uttrycket "beslut".

2a § Ändringsförslaget motsvarar den benämning som används i 192 § i den nya vallagen (FFS 714/1998) som innehåller enhetliga bestämmelser för alla riksomfattande val.

4 § Utskottet omfattar förslaget att en av medlemmarna i centralnämnden för lagtingsval skall ha juridisk utbildning men föreslår att kompetenskravet ges en mera allmängiltig formulering.

6 § Utskottet anser att kommunfullmäktige också framdeles bör utse medlemmarna i valnämnderna och valbestyrelserna. Detta förfarande tryggar enligt utskottet bäst en så bred representation som möjligt i nämnderna och bestyrelserna.

8a § Ändringsförslaget är av förtydligande natur.

12 § Som framgår av allmänna motiveringen föreslår utskottet att förtidsröstningstiden förlängs något. Tidigare läggs inledningen av förtidsröstningen är det nödvändigt att justera också vissa andra tidsfrister.

Paragrafen anger den sista dagen för när rättelseyrkanden beträffande rösträttsregistret får framställas. Förslaget innebär att tidsfristen för att lämna in yrkanden förkortas, men endast med en dag, vilket enligt utskottets åsikt inte har någon nämnvärd saklig betydelse.

13 § Paragrafen reglerar den tid inom vilken centralnämnden för lagtingsval skall avgöra ärenden rörande rättelseyrkande. Utskottet föreslår att yrkandena skall vara avgjorda senast den torsdag som infaller den sjuttonde dagen före valdagen i stället för den måndag som infaller den trettonde dagen före valdagen. Behandlingstiden i nämnden förkortas med fyra dagar men utskottet konstaterar att antalet ärenden är relativt begränsat, att beredningen av ärendena kan påbörjas så fort de inkommer och att förutsättningar finns för ett snabbt och smidigt samarbete mellan centralnämnden och magistratsenheten vid länsstyrelsen som torde komma att fungera som valregistermyndighet. Enligt landskapsstyrelsens förslag infaller dessutom ett veckoslut under behandlingstiden, varför förkortningen i praktiken är mindre än fyra dagar.

14 § Utskottet omfattar framställningens förslag och konstaterar att centralnämnden för lagtingsval har möjlighet att under vissa förutsättningar företa s.k. självrättelse i rösträttsregistret. Den uppgiften tillkommer i de riksomfattande valen magistratsenheten vid länsstyrelsen men eftersom det enligt lagförslaget är centralnämnden för lagtingsval som skall avgöra frågor om ändringar i rösträttsregistret, skall centralnämnden också ha rätt att företa självrättelser. Utskottet utgår från att magistratsenheten, som primärt får kännedom om de omständigheter som kan föranleda behov av rättelser, smidigt och utan fördröjningar kan samverka med centralnämnden i sådana fall där självrättelse kan bli aktuell.

14b § Ändringsförslaget följer av förslaget till ändring av 13 §. Om rättelseyrkandena skall vara avgjorda den torsdag som infaller den sjuttonde dagen före valdagen skall ändringar i rösträttsregistret vara införda senast följande dag klockan 12.00. Den dagen infaller enligt den föreslagna reviderade tidtabellen den fredag som infaller den sextonde dagen före valdagen.

16 § Ändringsförslaget sammanhänger med ändringsförslaget beträffande 14b §.

27 § Utskottet föreslår att 2 mom. utgår ur lagtexten. Enligt utskottets åsikt finns det inte skäl att förbjuda särskilda beteckningar för kandidatlistor som ingår i valförbund. Det ankommer dock på vederbörande centralnämnd att i varje enskilt fall ta ställning till om föreslagna beteckningar är lagenliga.

30b § Utskottet föreslår ett tillägg enligt vilket beslut om uppställande av kandidater i lagtingsvalet även kan fattas av en etablerad politisk förenings styrelse om styrelsen fått ett sådant bemyndigande av föreningsmötet. Motsvarande delegeringsmöjlighet finns vid nominering av kandidater till riksdagsvalet i valkretsarna i riket (vallagens 116 §).

30f § Utskottet föreslår att bestämmelserna om hur en etablerad politisk förening utser

valombud förenhetligas med bestämmelserna i 30b §.

30g § 1 mom. föreslås förtydligt utgående från ändringsförslagen i 30b §.

Utskottet föreslår att vissa detaljbestämmelser i 2 mom. utgår och konstaterar att det ankommer på centralnämnden för lagtingsval att vid behov och i enlighet med normal förvaltningspraxis inbegära kompletterande utredning eller tilläggshandlingar om oklarhet i enskilda fall uppstår. Detta gäller även i det fall att föreningsmötet enligt 30b § bemyndigat styrelsen att uppställa kandidater.

30h § Enligt förslaget skall bestämmelserna om valmansföreningar gälla i tillämpliga delar. Utskottet konstaterar att landskapsstyrelsen enligt 30 § skall fastställa formulär för olika slag av handlingar i anslutning till kandidatnomineringen och att bestämmelserna i det föreslagna nya 4a kap. kan förutsätta behov av ytterligare vissa formulär.

30i § Förslaget innebär en precisering som överensstämmer med 183 § i rikets nya enhetliga vallag.

51a § Utskottet föreslår att förtidsröstningen inleds redan den femtonde dagen före valen, som inträffar på en lördag, i stället för den elfte dagen (en onsdag). Härigenom förlängs förtidsröstningstiden med två hela vardagar och dessutom med en lördag, då förtidsröstning på postkontoren medges under en del av dagen. Utskottet anser det viktigt att förtidsröstningen är tillräckligt lång med beaktande av att förtidsröstningsmöjligheterna i de landskapsomfattande valen inte är lika utvecklade som i de riksomfattande valen. Många röstberättigade vistas på grund av studier eller arbete utanför landskapet eller ombord på fartyg och bereds genom förslaget bättre praktiska möjligheter att utöva sin rösträtt. Dessa synpunkter motiverar också att förtidsröstningstiden avviker från den tid som tillämpas i övriga val.

55a § Utskottet konstaterar att bestämmelsen i gällande lag om att valkuverten skall blandas innan de öppnas omöjliggör att förtidsrösterna i lagtingsvalet redovisas fördelade enligt kommun. Detta medför bl.a. verkningar i fråga om valstatistiken. Utskottet konstaterar dock samtidigt att ändringar är svåra att genomföra dels med tanke på valhemligheten, dels av praktiska orsaker. Utskottet anser dock att frågan kan utredas närmare i samband med senare nödvändiga ändringar i vallagstiftningen.

74-75c §§ Bestämmelserna om besvär och delgivning, vilka är av rikslagstiftningsnatur, föreslås preciserade och kompletterade.

74 § föreslås kompletterad med besvär rätt också för valförbunden i lagtingsvalet medan

i 75 § föreslås ett tillägg om att såväl kandidater som valförbund har besvär rätt i kommunalvalet. Delgivningsreglerna i 74b respektive 75b §§ föreslås också kompletterade så att delgivning skulle ske till valombuden samt i vissa fall också till landskapsstyrelsen som i vissa frågor har motsvarande befogenheter som justitieministeriet har i de riksomfattande valen.

78 § Förordnande om nyval kan enligt 15 § självstyrelselagen ges dels av republikens president, dels av lagtinget, i det senare fallet enligt bestämmelser i landskapslag. Även om någon sådan lag tillsvidare inte stiftats föreslår utskottet ändå att paragrafen utformas utgående från nämnda 15 §.

87 § Ändringsförslaget i 1 § mom. är av stilistisk natur och förslaget i 3 mom. följer av utskottets förslag under 78 §.

Ikraftträdelsebestämmelsen Lagförslaget bygger på att anteckning om förtidsröstning i allmänhet skulle göras direkt i rösträtsregistret med hjälp av automatisk databehandling. Av detta följer att vallängderna skrivs ut först sedan förtidsröstningen avslutats. För den händelse att fullständig teknisk beredskap för detta inte skulle finnas i anslutning till lagtings- och kommunalvalen i oktober 1999 har utskottet föreslagit ett tillägg till övergångsstadgandet som ger möjlighet att skriva ut vallängderna direkt ur rösträtsregistret efter det att registret vunnit laga kraft. Enligt vad utskottet inhämtat arbetar dock landskapsstyrelsen utgående från att tekniska förutsättningar för direktförbindelse till registret skall finnas till dessa val.

2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

5 § Med samma motivering som i fråga om vallagens 6 § föreslår utskottet att kommunfullmäktige också framdeles skall tillsätta röstningsnämnderna för rådgivande kommunala folkomröstningar. Utskottets förslag innebär att 5 § kan förbli i kraft utan ändringar.

3. Hemställningsmotionen nr 20/1995-96

Utskottet föreslår att motionen förkastas eftersom de åtgärder motionärerna efterlyser förverkligas genom landskapsstyrelsens förslag.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget inbegärde den 25 september 1998 lagutskottets yttrande över framställningen. Lagtinget remitterade den 1 april 1996 hemställningsmotionen nr 20/1995-96 till utskottet

som beslutat att enligt 23 § 2 mom. arbetsordningen avge gemensamt betänkande över framställningen och motionen.

Utskottet har i ärendet hört lagberedningssekreteraren Lena Nordman, sekreteraren i centralnämnden för lagtingsval Casper Wrede samt häradsskrivaren Sirja Boman.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Sune Eriksson, ledamöterna Sirén och Söderholm (delvis) samt ersättarna Ronald Boman (delvis), Eklöw och Salmén (delvis).

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet :

att lagtinget antar de i framställningen
ingående lagförslagen i följande lydelse:

1.

LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om lagtingsval och kommunalval

I enlighet med lagtingets beslut

upphävs i landskapslagen den 30 december 1970 om lagtingsval och kommunalval (39/70) 28 § 2 mom., 36 §, 54b § 2 mom. 3 punkten, 54d § 2 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 2 mom., (uteslutning) samt 80, 81 och 82 §§,

av dessa lagrum 28 § 2 mom., 54b § 2 mom. 3 punkten, 54d § 2 mom. (uteslutning) samt 80, 81 och 82 §§ sådana de lyder i landskapslagen den 6 augusti 1987 (58/87) samt 36 § sådan den lyder i landskapslagarna den 10 april 1979 (20/79) och den 6 augusti 1987,

ändras 2 § 1 och 4 mom., 2a §, 4 § 1 mom., 5 § 3 mom., 6 § 1, 3 och 5 mom., rubriken för 3 kap., (uteslutning) 8 - 18 §§, 19 § 2 mom., 20 § 1 och 2 mom., 21, 22, 27, 29 och 31 §§, 33 § 1 och 2 mom., 34 § 2 mom., 35 § 1 och 3 mom., 35a § 1, 3 och 5 mom., 35b § 1, 2 och 3 mom., 48 § 5 mom., 49 § 1 mom. 7 punkten, 51 § 3 mom., 51a § 1 och 3 mom., 52 § 1 mom., 53 § 1 mom., 54b § 1 mom., 2 mom. 2 punkten och 3 mom., 54c § 1 mom., 54d § 1 mom., 54e § 1 och 4 mom., 55 § 1 och 2 mom., 55a §, 58 § 1 mom. 4 punkten, 64 § 4 mom., 72 §, 74 § 1 mom., 74b § 1, 2 och 3 mom., 74c § 1 och 2 mom., 75 § 1 och 2 mom., 75b-76 §§, 77 § 2 mom., 78 och 79 §§, 83 § 1 och 2 mom. samt 85 § och 87 §§,

av dessa lagrum 29 §, 74b § 3 mom. och 75 § 1 mom. sådana de lyder i landskapslagen den 10 april 1979, 5 § 3 mom., 6 § 1, 3 och 5 mom., 8 § 1 mom. 1 och 2 punkten och 2 mom., 12 § 1- 4 och 6 - 7 mom., 13 - 16 §§, 17 § 3 mom., 18 §, 21 och 22 §§, 27 §, 33 - 35b §§, 49 § 1 mom. 7 punkten, 52 och 53 §§, 54b - 54d §§, 54e § 1 mom., 55 § 2 mom., 64 §, 74 § 1 mom., 74b § 1 och 2 mom., 74c § 2 mom., 75 § 2 mom., 75b -76 §§ och 83 §

sådana de lyder i *landskapslagen* den 6 augusti 1987, 20 § 1 mom., 31 §, 51a § 1 mom., 54e § 4 mom., 55 § 1 mom., 55a §, 74c § 1 mom., 78 § och 87 § 1 mom. sådana de lyder i *landskapslagen* den 21 juni 1990 (39/90), 2 § 1 och 4 mom., 2a §, 9 § 1 mom., 10 och 11 §§ samt 12 § 5 mom. sådana de lyder i *landskapslagen* den 7 mars 1991 (13/91), 51 § 3 mom. och 51a § 3 mom. sådana de lyder i *landskapslagen* den 26 november 1992 (58/92) samt 8 § 1 mom. 3 punkten och 3 mom., 9 § 2 mom. och 79 § (*uteslutning*) sådana de lyder i *landskapslagen* den 23 augusti 1994 (63/94), samt

fogas till lagen nya 7a, 8a, 14a, 14b och 18a §§, till 20 §, sådan den lyder i *landskapslagarna* den 6 augusti 1987 och den 21 juni 1990, ett nytt 3 mom., varvid det nuvarande 3 mom. blir 4 mom., till 27 §, sådan den lyder i *landskapslagen* den 6 augusti 1987, ett nytt 2 mom., varvid det ändrade 2 mom. blir 3 mom., till lagen ett nytt 4a kap. (*uteslutning*), till 31 §, sådan den lyder i *landskapslagen* den 21 juni 1990, ett nytt 2 mom., en ny 39a §, till 54c §, sådan den lyder i *landskapslagen* den 6 augusti 1987, nya 2 - 4 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 5 mom., till 55a §, sådan den lyder i *landskapslagen* den 21 juni 1990, ett nytt 2 mom. samt till 87 §, sådan den lyder i *landskapslagen* den 21 juni 1990, ett nytt 3 mom. som följer:

2 §

Val förrättas i varje kommun. Kommunen utgör ett röstningsområde om det inte av särskild orsak är erforderligt att dela in kommunen i flera röstningsområden. Kommunfullmäktige skall vid behov fatta beslut om indelning i röstningsområden. Beslutet träder i kraft den 15 oktober om beslutet *fattats* senast i april samma år. Ett beslut som fattas senare träder i kraft den 15 oktober följande år. Är röstberättigad inte antecknad vid någon fastighet bestämmer fullmäktige till vilket röstningsområde han skall hänföras.

I Ålands förvaltningsdomstols *beslut* i ärende som avses i denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

2a §

Kommunstyrelsen skall underrätta (*uteslutning*) länsstyrelsen på Åland i *egenskap av registerförvaltningens lokalmyndighet* och landskapsstyrelsen om indelningen i röstningsområden och den plats där röstning skall ske.

4 §

Landskapsstyrelsen skall i god tid före valet tillsätta en *centralnämnd för lagtingsvalet*, bestående av en ordförande och fyra ledamöter, av vilka en förordnas till vice ordförande, samt fyra ersättare. En ledamot skall ha avlagt *juridisk slutexamen vid universitet eller därmed jämförbar högskola* samt ha erfarenhet av domaruppgifter eller förtrogenhet med de rättsområden som berör rösträtt.

5 §

(Lika som i framställningen).

6 §

Kommunfullmäktige skall under valåret i god tid före valen för varje röstningsområde tillsätta en *valnämnd* bestående av fem ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande. *Kommunfullmäktige* utser minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

Kommunfullmäktige skall under valåret i god tid före valen för inrättningar som avses i 50 § 1 mom. utse en eller flera *valbestyrelser* bestående av tre ledamöter, av vilka en utses till ordförande och en till vice ordförande. *Kommunfullmäktige* utser minst tre ersättare som uppställs i den ordning de avses träda in i stället för de ordinarie ledamöterna.

(5 mom. lika som i framställningen).

3 kap.

Rösträttsregister och vallängder

7a och 8 §§

(Lika som i framställningen).

8a §

Efter att rösträttsregistret har upprättats antecknar valregistermyndigheten följande uppgifter i registret vid en röstberättigad person:

1) Om personen har avlidit eller dödförklarats efter att rösträttsregistret upprättades antecknas dödsfallet.

2) Om personen har framställt ett rättelseyrkande och det är anhängigt antecknas det. Om yrkandet är avgjort antecknas hur det har avgjorts.

3) Om personen saknar rösträtt enligt en korrigerings som gjorts i enlighet med 14 § antecknas detta.

4) Om den röstberättigade har röstat under förtidsröstningstiden antecknas det med omnämnande av *om* han röstat i *lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen*.

(2 mom. lika som i framställningen).

9 §

(Lika som i framställningen).

10 §

Landskapsstyrelsen utarbetar över var och en som har införts i rösträttsregistret *ett röstkort*, som innehåller följande uppgifter:

1) den röstberättigades fullständiga namn, hemkommun, röstningsområde och vallokal på valdagen samt adressen till vallokalen, *dock så att hemkommunen* ersätts med folkbokföringskommun eller senaste hemkommun i landskapet i de fall som nämns i 8 § 3 mom. 2 punkten,

2) den röstberättigades adress som den är införd i befolkningsdatasystemet den 1 september klockan 24.00,

3) valen, valdagen och tidpunkten för förtidsröstningen,

4) kontaktuppgifter för valregistermyndigheten, centralnämnden för lagtingsval och den kommunala centralnämnden,

5) de register eller datasystem som röstkortets uppgifter grundar sig på,

6) anvisningar om kortets användning och om förfarandet vid röstning *samt*

7) huruvida personen har rösträtt i lagtingsvalet eller i kommunalvalet eller i båda valen.

(2 och 3 mom. lika som i framställningen).

11 §

(Lika som i framställningen).

12 §

Den som anser att han obehörigen har utelämnats ur rösträttsregistret eller att en anteckning i rösträttsregistret om honom är oriktig kan framställa ett skriftligt rättelseyrkande. Rättelseyrkandet inlämnas hos valregistermyndigheten senast **den måndag som infaller den 20 dagen före valdagen före klockan 16.00.**

(2-7 mom. lika som i framställningen).

13 §

Centralnämnden för lagtingsval skall utan dröjsmål behandla och avgöra inlämnade rättelseyrkanden. Rättelseyrkandena skall vara avgjorda senast **den torsdag som infaller den 17 dagen före valdagen.**

(2-4 mom. lika som i framställningen).

14 och 14a §§

(Lika som i framställningen).

14b §

(1 mom. lika som i framställningen).

Ändringar i rösträttsregistret skall göras senast **den fredag som infaller den 16 dagen**

före valdagen klockan 12.00.

15 §

(Lika som i framställningen).

16 §

Rösträttsregistret vinner laga kraft **den 16 dagen före valdagen klockan 12.00.**
(2-4 mom. lika som i framställningen).

17-21 §§

(Lika som i framställningen).

22 §

I 21 § avsedd anhållan skall vara centralnämnden tillhanda **klockan 16.00** den måndag som infaller **den 34 dagen före valdagen (uteslutning).**

27 §

(1 mom. lika som i framställningen).

(2 mom. *uteslutes*)

Föreslår valmansförening beteckning för kandidatlista som inte ingår i valförbund, gäller vad därom i 1 mom. sägs. Sådant förslag skall vara centralnämnden tillhanda **klockan 16.00** den **34 dagen före valdagen (uteslutning).**

29 §

(Lika som i framställningen).

4a kap.

Etablerade politiska föreningars ställning i lagtingsvalet

30a §

(Lika som i framställningen).

30b §

Föreningens beslut om uppställande av kandidater till lagtinget och anhållan om offentliggörande av kandidatlistan skall fattas vid ett föreningsmöte eller på det sätt föreningens stadgar bestämmer att medlemmarnas beslutanderätt skall utövas. *Beslutet kan även med bemyndigande av föreningsmötet fattas av föreningens styrelse.*

30c och 30 d §§

(Lika som i framställningen).

30e §

(1 mom. lika som i framställningen).

Ett valförbund som innehåller en sådan kandidatlista skall ha en gemensam beteckning som innehåller föreningens namn. (*Uteslutning*).

30f §

En etablerad politisk förening skall ha ett valombud jämte en ersättare för valombudet (*uteslutning*) som är gemensam för föreningens alla listor. *Valombudet utses av föreningsmötet, med dess bemyndigande av föreningens styrelse eller på det sätt föreningens stadgar bestämmer.* Valombudet kan vara uppställd som kandidat i valet. Valombudet har rätt att överenskomma om bildande av valförbund om inte föreningsmötet beslutar något annat.

(2 mom. lika som i framställningen).

30g §

Då en etablerad politisk förening anhåller om offentliggörande av kandidatlista skall den inlämna ett protokollsutdrag från det *organ* som *enligt 30b §* fattade beslut i ärendet till centralnämnden för lagtingsval. Protokollsutdraget skall innehålla uppgifter om kandidatlistan, valombudet och dennas ersättare. Kandidatlistan skall vara utformad i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel samt 20 § 3 och 4 mom.

Föreningen skall samtidigt inge ett av patent- och registerstyrelsen utfärdat utdrag ur vilket föreningens registrerade namn och dess namntecknare framgår. (*Uteslutning*).

30h §

(Lika som i framställningen).

30i §

På ett beslut som en etablerad politisk förening fattat i ett ärende som avses i detta kapitel tillämpas inte bestämmelserna om *ogiltighet och klander* av förenings beslut.

31 och 33-35a §§

(Lika som i framställningen).

35b §

(1 och 2 mom. lika som i framställningen).

Den slutliga sammanställningen för kommunalvalet skall inom i 2 mom. nämnd tid tillställas kommunstyrelsen och valnämnderna inom kommunen samt hållas tillgänglig för (*uteslutning*) valombuden.

39a, 48, 49 och 51 §§

(Lika som i framställningen).

51a §

Förtidsröstning sker under förtidsröstningstiden, vilken börjar den 15 dagen före valen och avslutas den femte dagen före valen.

Förtidsröstning *på* Postens kontor anordnas under den i 1 mom. nämnda perioden under kontorens öppethållningstider och *på* Postens tillfälliga förtidsröstningsställen under de tider Posten bestämmer. Förtidsröstning anordnas dessutom åtminstone mellan klockan 12.00 och 14.00 *på* kontoren och de tillfälliga förtidsröstningsställena *de två lördagar* som infaller under förtidsröstningstiden.

52, 53, 54b-55a, 58, 64 och 72 §§

(Lika som i framställningen).

74 §

Beslut varigenom centralnämnden för lagtingsvalet fastställt valresultatet får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från dagen då valresultatet offentliggjordes enligt bestämmelserna i 65 § 1 mom. (valbesvär). Besvär rätt tillkommer envar i lagtingsvalet röstberättigad, i valet såsom kandidat uppställd person, *ett i 4 kap. avsett valförbund* samt en *i 4a kap. avsedd* etablerad politisk förening som tillställt centralnämnden för lagtingsval en anhållan om offentliggörande av kandidatlista.

74b §

Förvaltningsdomstolens *beslut* skall delgivas ändringssökanden (*uteslutning*), centralnämnden, *valombuden samt landskapsstyrelsen*.

Över förvaltningsdomstolens *beslut* får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet.

Har i *beslutet* bestämts att valresultatet skall rättas eller att nytt val skall förrättas, tillkommer besvär rätt i 74 § 1 mom. nämnda personer och föreningar.

74c §

Om val förklaras ogiltigt efter besvär skall nytt val förrättas. I sådant fall äger valförrättning rum den första söndagen efter det 50 dagar förflutit sedan *beslutet* vunnit laga kraft.

Valförrättning omhänderhas av valmyndigheterna i *det upphävda valet*. Vid nytt val

skall bestämmelserna om ordinarie val i tillämpliga delar iakttas. Vid valet skall det laga kraft vunna rösträttsregister som använts vid det upphävda valet användas i oförändrad form. Till de röstberättigade sänds inte röstkort.

75 §

Beslut varigenom kommunal centralnämnd fastställt valresultatet får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol inom 14 dagar från det att valresultatet offentliggjordes på sätt i 65 § stadgas. Besvär rätt tillkommer envar på den grund att hans enskilda rätt blivit kränkt *samt i valet såsom kandidat uppställd person, ett i 4 kap. avsett valförbund* och medlem av kommun jämväl på den grund att valet icke skett i laga ordning.

(2 mom. lika som i framställningen).

75b §

Förvaltningsdomstolens *beslut* skall särskilt delges ändringssökanden, (*uteslutning*) kommunstyrelsen, (*uteslutning*) kommunala centralnämnden, *valombuden samt, om beslutet innebär att valresultatet skall rättas eller nyval utlysas, landskapsstyrelsen.*

Kommunala centralnämnden skall ofördröjligen anslå förvaltningsdomstolens *beslut* på kommunens anslagstavla under sju dagar.

75c §

I förvaltningsdomstolens *beslut* får ändring sökas av i 75 § 1 mom. nämnd person samt av kommunstyrelsen. Ändring söks hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från dagen för delgivningen. Anförs besvär på den grund att valet inte skett i laga ordning räknas dock besvärstiden från dagen då *beslutet* anslogs.

76 §

(Lika som i framställningen).

77 §

Vid valet iakttages i tillämpliga delar stadgandena i denna lag enligt av landskapsstyrelsen meddelade anvisningar. För de vid valet utsedda fullmäktige väljs jämväl ersättare. *Upprättas ett nytt rösträttsregister* skall den 1 september som avgörande tidpunkt i 3 kapitlets bestämmelser ersättas med den 46 dagen före valdagen.

78 §

Har *det förordnats om nyval* av lagtinget äger valförrättning rum den första söndagen efter det 50 dagar förflutit sedan förordnandet utfärdades.

79 §

Har *det förordnats om nyval* förordnats skall bestämmelserna om ordinarie val gälla i tillämpliga delar. *Upprättas ett nytt rösträttsregister* skall den 1 september som avgörande tidpunkt i 3 kapitlets bestämmelser ersättas med den 46 dagen före valdagen.

83 och 85 §§

(Lika som i framställningen).

87 §

Infaller valdagen enligt 74c§ eller 78 § på (*uteslutning*) nyårsdagen, trettondagen, påskdagen, valborgsmässoaftonen eller första maj, pingstdagen, självstyrelsedagen, självständighetsdagen, julaftonen, juldagen, (*uteslutning*) annandag jul eller nyårsaftonen skall följande (*uteslutning*) söndag vara valdag.

(2 mom. lika som i framställningen).

Landskapsstyrelsen har rätt att vid behov flytta en i denna lag bestämd dag till närmaste lämpliga dag, om det med anledning av besvär har förordnats att nya val skall förrättas eller om *det på grund av lagtingets upplösning har förordnats om nyval av lagtinget* eller om landskapsstyrelsen har förordnat om verkställande av kommunalt fyllnadsval.

(1 och 2 mom. lika som i framställningen).

Om det under valåret 1999 inte finns teknisk beredskap att genomföra förtidsröstningen så att en anteckning om röstning under förtidsröstningstiden görs direkt i rösträttsregistret enligt bestämmelserna i 17 §, skall vallängderna skrivas ut ur rösträttsregistret genast efter att registret vunnit laga kraft. Vallängderna skall av landskapsstyrelsen utan dröjsmål sändas till de kommunala centralnämnderna. Landskapsstyrelsen skall senast den 1 september konstatera om teknisk beredskap föreligger.

2.

LANDSKAPSLAG

om ändring av landskapslagen om förfarandet vid rådgivande kommunala folkomröstningar

I enlighet med lagtingets beslut

ändras 2 § 2 mom., (*uteslutning*) 8 §, 10 § 2 mom., 11 § 1 mom. och 18 § (*uteslutning*) landskapslagen den 26 februari 1998 om förfarandet vid rådgivande kommunala *folkomröstningar* (20/98) som följer:

- 17 -

2 §

(Lika som i framställningen).

5 §

(*Uteslutning*)

8 §

Rösträtsregister

(1 mom. lika som i framställningen).

Kommunstyrelsen skall senast den 55 dagen före röstningsdagen meddela (*uteslutning*) den valregistermyndighet som avses i 7a § landskapslagen om lagtings- och kommunalval att den önskar få de uppgifter som tas in i rösträtsregistret i maskinläsbar form eller som pappersutskrift. Om pappersutskrifter gäller i tillämpliga delar det som bestäms om vallängder i 18 § landskapslagen om lagtingsval och kommunalval.

(3 mom. lika som i framställningen).

10, 11 och 18 §§

(Lika som i framställningen).

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen).

Utskottet föreslår ytterligare

att Lagtinget måtte förkasta hemställningsmotion
nr 20/1995-96.

Mariehamn den 1 december 1998

Ordförande

Sune Eriksson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

